POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

CIENA 10 KUNA BROJ 5

USTAŠA

VIESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA



SADRŽAJ:

OSOVINA USTAŠTVA

LIEK ZA BALKANSKU BOLJETICU

POLOŽAJ JE JASAN

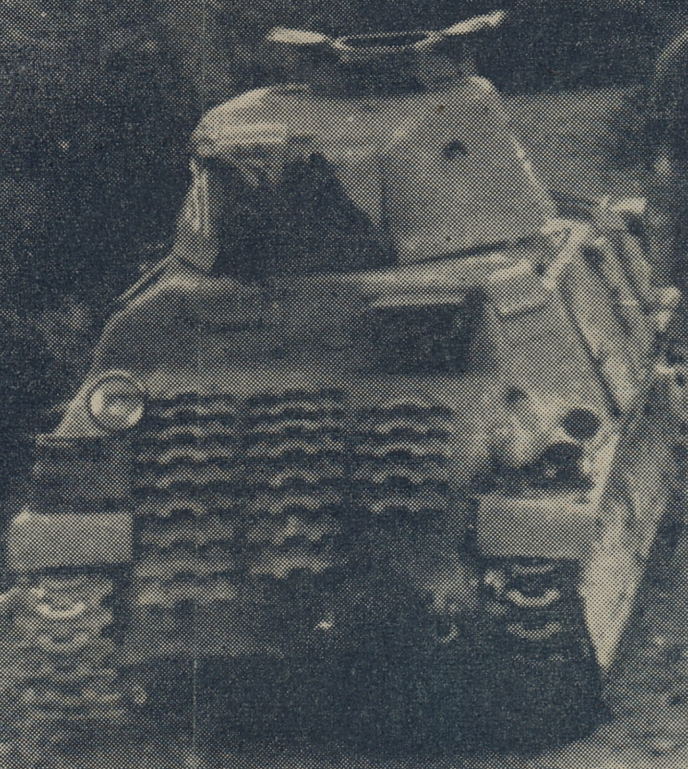
ŠTO JE BUDUĆNOST?

MATI

DVAPUT SNAŽNO KUCATI

PREKOMANDOVAN SAM U AGITPROP

STRIC MIŠKO PRIPOVIDA . . .



VIESTNIK HRV. UST. OSLOBOD. POKRETA

USTAŠA

GOD. XV. — BROJ 5-6
ZAGREB, 4.-11. II. 1945.

OSOVINA USTAŠTVA

at.: Breme, koje nosimo težko je i sudbonosno. I čuditi se može s pravom svaki promatrač hrvatske sadašnje odpornosti, na kakvim temeljima počiva naša volja, da je niti crni prizori evropskog hrvanja ne mekšaju pred ždrielom opasnosti.

A temelj hrvatske države stoji postojano zbog toga, što je izgradjivan polako, pomno i s mnogo muka, a da bi njezini izgraditelji zaboravljali mogućnost različitih bura, i ne bi joj u središtu stavili podporanj i okostnicu dovoljno odlučnu, da na okupu usred vihora pridrži narodno deblo.

Osovina Hrvatske od prvih dana oslobodilačke borbe jest ustaštvo. A os čeona i čelična samoga ustaštva? Kroz petnaest godina diplomatskoga rada u inozemstvu i vojničkog postrojavanja emigracije, dr. Ante Pavelić skovao je čvrstu polugu hrvatskog narodnog ustanka, stvorivši prve ustaške rojeve, prve ustaške, što će reći državne novine, promičbu, zakone, ukratko Nezavisnu Državu Hrvatsku u malom. Iz radnika i seljaka, iz domoljuba pobjeglih jugoslavenskom teroru, odgojio je Poglavnik apostole, častnike, dužnostnike i takoreći ogledne primjerke političkih ljudi buduće slobodne Hrvatske.

Ali to ne bijaše sve. U domovini, u najvišem hramu znanosti istovremeno je klijalo i rastlo državotvorno pokoljenje hrvatskih sveučilištaraca, koji su sačinjavali drugi dio ustaške osovine. Mladost i znanje, borbenost, izkustvo i bezkrajna ljubav prema domovini udružila je nakon Poglavnikova povratka u Hrvatsku dva najljuća pola hrvatstva. Nastala je ustaška jezgra, oko koje se je mahom svrstavao oslobodjeni narod u jaku, pouzdanu vojničku zajednicu — ustašku vojsku. Doista cieli je hrvatski narod ukrućen u toj ustaškoj spremnosti, a povjerenje je naroda postigla ustaška osovina i zbog toga, što je pokazala dosta jakosti i gibkosti, da od našeg životnog prostora odbije napadaje s različitih strana. Nepokolebivost u svim krizama, postojanost i poštenje, kojim obiluje ustaštvo našega pokoljenja uvjetuje hrvatsku Državu na zemljopisnoj karti svieta, jamči slobodu svoga naroda i takvo će izdržati do Mira.



Na pola puta izmedju borca puškom i onoga plugom i nakovnjem stoje ratni izvjestitelji. Njima je posvećen ovaj broj.

DNEVNI ŽIVOT

Današnje vrieme je vrieme velikih dogadjaja. Velikih djela i velikih nedjela. Tko što i kako čini, tako mu se i piše.

U množtvu naidjosmo na starca. Glas mu već drhti kao i ruka. Na grudima značka — odlikovanih ratnika. Pozdravio nas uzdignutom desnicom. Počeo i razgovor. Prva rieč: imadem sina . . .

Vojnik je, bio je u Splitu i ne znam već duže vrieme za njega . . .

Oči mu se počinju kriesiti — i sjajna prevlaka prelazi preko cielog oka, natopljeno je biserom.

»... znam da je mrtav, samo da znam bar gdje je . . . Nije mi žao, ali eto ne mogu izdržati . . .«

Svratili smo mu pažnju na njegov znak na prsima. Umirio se nešto. Prošao je za vrieme svjetskog rata sva bojišta. Zato i sada izgleda stariji nego zaista jest.

U svojoj dobroćudnoj naivnosti reče ». . . Poglavnik je rekao da smo mi svi vitezovi . . .«

Jest, jer je Poglavnik i zaista rekao, da je hrvatski narod vitežki narod. A eto ti mali dragi ljudi — čine jezgru.

Stvar medjutim i ne izgleda tako velika, kako zaista jest . . .



LIEK ZA BALKANSKU BOLJETICU

mn — Igrati se pacifizmom bilo je u svako doba za male narode jednako opasno, kao i razmetanje šovinističkim osnovama i težnjama. Prvoga su možda mogli dopustiti stomilijunski narodi u časovima snage svojim političarima, ako su se ukazivali izgledi neke koristi moralne ili tvarne — (»politika dobre volje«, u kojoj bi veliki narodi težili za stvaranjem preduvjeta za tudju korist, nije vrlo česta pojava) — a drugi se je takodjer pojavljivao uz uvjerenja o slabosti najbližih susjeda. Na tom posljednjem pojmu pretjeranog nacionalizma, kojega obično krste nazivom »šovinizam«, htjeli bismo se zaustaviti upravo zbog toga, jer se danas mnogo i često namjerno, a vrlo često i zlonamjerno zamjenjuju nacionalizam i šovinizam.

Izvan razprave je istina, da je u svietu potrebno temeljnije i veće vriednosti predpostavljati manjima i neznatnijima. Medjutim, ta istina nikako ne može poslužiti kao opravdanje, da se malim narodnostima zanieče pravo na obstanak u ime nekakvog nejasno izraženog pacifizma, nekog kozmopolitizma, koji u ustima različitih ljudi označuje još različitije ideje i namjere. Izgradjeni nacionalizam svakog, pa i najmanjeg naroda, ako nije već na vrutku krivo usmjeren i zatrovan pogubnim namislima nikada ne štetuje zajednici naroda, u koju je po svome smještaju i srodnosti uključen. Kao što veliki umovi i veliki ljudi podižu cienu i ugled skupini u kojoj žive, tako su i narodi sa izgradjenom sviešću, u okviru organizirane državne zajednice snažna poluga medjunarodnog napredka.

Više nego igdje očitovali su se naši navodi na nemirnom balkanskom tlu, na kome se od pamtivieka vrše stalna previranja i neredi, praćeni svakovrstnim nasiljima upravo zbog neuravnoteženosti šovinističkih izljeva polukulturnih narodnih skupina. U posljednjih nekoliko stoljeća imao je sviet mnogo puta prilike slušati o nečuvenim prekršajima obćepriznatih normi u medjunarodnim odnosima; glasovi su redovito stizali iz Srbije. Ubistva vlastitih i tudjih krunjenih glava, politički i nepolitički atentati, pače i do onda nezapamćeno nedjelo — ubistva u parlamentu, sve su to bili oblici političkog života, koji su vrlo prirasli srdcu ove balkanske zemljice. Područja njezinih šovinističkih težnja sizala su jednako na jug, sjever i iztok, kao i na evropski zapad. I samo područje Hrvatske, koje je u svim diobama starog Svieta bez razprave pribrajano zapadnoevropskom krugu, postalo je objektom osvajalačkih težnja iz Beograda. Zakulisnom igrom tim je težnjama bilo i udovoljeno kobnog dneva 1. XII. 1918. Iza toga je sliedilo razdoblje, u kome su se častohlepni krugovi odoriranih pastira spremali sa novougrabljenih postava na daljnje prodiranje. U času, kada su se za takav čin smatrali pripravnima, oni su udarili na Njemački Reich uz povike: Eto nas u Beču za tri dana!

Kao redovito u sličnim slučajevima, i Srbija je tom zgodom odigrala ulogu žabca, koji je digao nogu, da ga podkuju. Izhodom — neslavnog po Beograd — šestdnevnog rata srbske su namjere bile ozbiljno ugrožene, i njihovi su predstavnici bili prisiljeni na mienjanje političkih načina i sredstava. U to se isto vrieme pojavljuje nov činbenik reda na Balkanu — ustaška Hrvatska. Bez ikakvih namjera, da se upusti u hazardnu igru uobičajenu na susjednom području, ona se daje svim snagama na izgradnju svoje unutrašnje strukture u smislu ostvarenja snažnog i zdravog državnog organizma, koji u budućnosti može zaustaviti i osujetiti sva nastojanja za stvaranjem nereda neozbiljnih i lakoumnih političkih klika. Uzprkos ometanjima sa različitih strana, u kojima su se upravo natjecali oni, koji su ugroženi u svojim probitcima u slučaju stvaranje jedne snažne državne jezgre na poluotoku, koja bi bila u stanju okupiti ostale manje i veće nacionalizme Jugoiztoka, i oni, koji ništa od suvremenog zbivanja na tome dielu svieta nisu razumjeli, Nezavisna Država Hrvatska je daleko napredovala na započetom putu. Držeći se neodstupivo jedne triezne politike, koja je u prvom i posljednjem planu imala tek dobrobit vlastitog naroda, uzimajući u obzir probitke i potrebe svih susjednih malih i većih država u tri je godine postigla zamjerne posljedke na svim poljima, pa i na kulturnom, koji to više izskaču, kad se zna za onu staru: inter arma ... Podupirući se u svoju snažnu oružanu silu, koja je u svakom času kadra rieč i djelom podkriepiti daje ona naslutiti u budućnosti jedno trajno i plodonosno razdoblje mira na ovom vječno upaljenom Evropskom sliepom crievu.



IZ POSTROJNIČTVA



IMENOVANJA I ODLUKE MINISTRA POSTROJNIKA

»Odlukom ministra postrojnika od 19. XII. 1944. broj D. p. 346/1944. priznato je Mariji Lončar iz Žabljaka, občina Predavac, kotar Bjelovar, udovi iza pokojnog Antuna Lončar, životom postradalog ustaškog tabornog pobočnika, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII, 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika I. dočinovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 21. XII. 1944. broj D. p. 357/1944. priznato je malodobnoj Mariji Udbinac iz Koprivnice, kćerki iza pokojnog Mije Udbinac, životom postradalog ustaškog logornika logora Koprivnica, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika V. činovnog razreda 1. plaćevnog slutnja s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 4. XII. 1944. broj D. p. 343-1944. priznato je Pembi Šuvalija iz Sarajeva, udovi iza pokojnog Mustafe Šuvalija, životom postradalog ustaškog tabornika tabora Slatina, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika X. činovnog razreda s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 18. XII. 1944. broj D. p. 349-1944. priznato je Jelki Krleža i njegovoj djeci iz Koprivnice, udovi iza pokojnog Nikole Krleža, životom postradalog zbirnog pobočnika ustaškog zbira Koprivnica, temeljem §§ 4. i 8. pakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika III. dočinovničkog razreda 3. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.

Broj 4849-44. Zagreb, 23. studenoga 1944.

IMENOVANJE

Temeljem § 56. odj. 2. Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta od 11. kolovoza 1942., a na priedlog stožernika, upućenog Zapovjedničtvu Ustaša, imenujem ustašu Ivana Hauptfelda, privatnog činovnika iz Karlovca, pobočnikom za ustašku pripremu Ustaškog stožera Pokupje, sa sjedištem u Karlovcu.

postrojnik
vitez dr. Lovro Sušić

Broj 5046/44. Zagreb, 29. studenoga 1944.

IMENOVANJE

Temeljem § 56. odj. 2. Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta — od 11. kolovoza 1942., a na priedlog stožernika, upućenog Zapovjedničtvu ustaša, imenujem ustašu Ivana Šestak, pristava iz Bjelovara, pobočnikom za promičbu Ustaškog stožera Bilogora, sa sjedištem u Bjelovaru.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Postrojnik:
DR. LOVRO SUŠIĆ

Broj 22/45. Zagreb, 4. siečnja 1945.

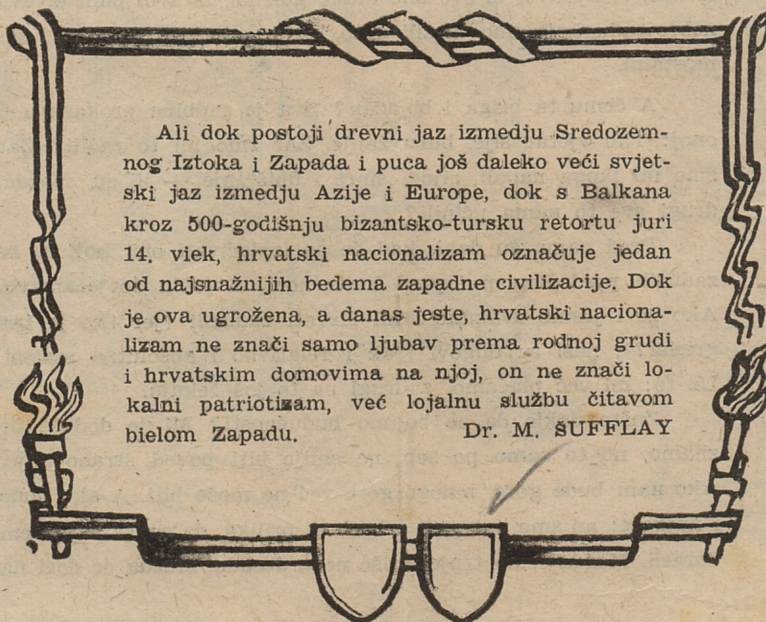
RAZRJEŠENJE

Temeljem § 47. odj. 4. Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta od 11. kolovoza 1942., a na priedlog Zapovjedničtva Ustaša razrješujem ustašu Domagoja Ružičića dužnosti logornika Ustaškog logora Bjelovar I.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Postrojnik
Dr. Lovro Sušić

»Odlukom ministra postrojnika od 18. IV. 1944. broj D. p. 355-1944. priznato je Zori Pavlović iz Križpolja, občina Brinje, kotar Brinje, udovi iz pokojnog Antuna Pavlovića, životom postradalog ustaškog zbirnika temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj. CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika I. dočinovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«


Ali dok postoji drevni jaz izmedju Sredozemnog Iztoka i Zapada i puca još daleko veći svjetski jaz izmedju Azije i Europe, dok s Balkana kroz 500-godišnju bizantsko-tursku retortu juri 14. viek, hrvatski nacionalizam označuje jedan od najsnažnijih bedema zapadne civilizacije. Dok je ova ugrožena, a danas jeste, hrvatski nacionalizam ne znači samo ljubav prema rodnoj grudi i hrvatskim domovima na njoj, on ne znači lokalni patriotizam, već lojalnu službu čitavom bielom Zapadu.

Dr. M. ŠUFFLAY

Položaj je jasan

Reklo bi se, da se uzporedo sa sve bržim razvojem dogadjaja položaj u Hrvatskoj sve više zapliće i zamućuje. U stvari je takvo shvaćanje težka zabluda — naravno ukoliko se ne radi o sviestno ubačenoj promičbenoj krilatici sa strane naših neprijatelja.

Sada nije vrieme da se išta prosudjuje po slučajnom došaptavanju i po naporima tudjinske promičbe, n e g o s a m o p o v l a s t i t o m h l a d n o m r a z b o r u. Takvo pak nepristrano i mirno gledanje stvara obratnu sliku i pokazuje, d a j e p o l o ž a j s a s v i m j a s a n. Što više ,on je jasniji, nego li je bio prije nekoliko mjeseci. A jasniji je zato, jer se je u ovo kratko vrieme mnogostruko povećao broj onih ,koji vide, u čemu je spas Hrvatske, a u čemu bi bila njezina propast.

Oduviek su postojali takvi, koji su posjedovali dar izpravna procjenjivanja položaja. No uz njih se množtvo zavaravalo često podpuno fantastičnim predpostavkama bez osnove i smisla i držalo, da sve vidi i zna zato, što uistinu ništa nije vidjelo ni znalo. Ono je nalikovalo sliepcu, kojega drugi vode ,ali koji nema one sliepcima inače prirodjene nepovjerljivosti, nego pušta ,da ga vode kuda mu drago. Naše je množtvo sve do jučer nalikovalo čovjeku, u kojega nije dovoljno razvijena sposobnost prosudjivati položaj vlastitim razumom, nego taj posao prepušta bilo kome drugome, nemajući pri tome čak ni mogućnosti da provjeri istinitost proizvoda tudjeg mozga.

Razumljivo je ,da je kraj takvih ljudi, kojih smo još donedavna imali priličan postotak, položaj u Hrvatskoj m o r a o biti nepregledan i zato nejasan. No sada više nije tako. Mogu se doduše i sad još naći neopredieljeni, koji ne znaju, na koju bi stranu, ali oni svakako već predstavljaju manjinu, koja podpuno izčezava i koja ni u kojem pogledu nije mjerodavna ni obzira vriedna. Sve ostalo opredielilo se dosljedno i odlučno z a H r v a t s k u. — i l i p r o t i v n j e.

Utješljiva je činjenica, da su najnoviji dogadjaji prebacili na stranu Hrvatske i njenih probitaka mnoge dosad kolebljive i dapače takve, koji su do jučer još bili na protivničkoj strani. Baš taj proces doveo je do jasnoće našeg položaja.

Za našeg je čovjeka naime bio poučan primjer susjednih naroda i država, gdje se u oluji s Iztoka nazirao spas, umjesto da se vidi smrtna opasnost. Koliko god ih je bilo, svi su i kao cjeline i kao pojedinci jedno čekali ,jednomu se nadali ,a drugo dočekali i doživjeli. Najparadoksalnije je pri tome, da su najgorče razočarani bili upravo oni, koji su posebnom djelatnošću i vidno osobnim prilogom pripremali dolazak mesijanske crvene vojske...

Katastrofa je za sve te došla brže, nego li su mogli očekivati ,i postala u jednom jedinom času podpuna i nepopravljiva. I upravo ta absolutnost sloma otvorila je mnoge oči, probudila zadriemale savjesti i izpunila spasonosnim spoznajama dotada izpražnjene sviesti u Hrvatskoj.

Te oči danas vide pred sobom bezdan nesreće onih, koji su čekali sreću s euraziјskih stepa. Te savjesti težko i pokajnički osjećaju sve svoje propuste. A u sviestima zauzima prvo mjesto spoznaja, da opasnost nije samo za ovoga ili onoga, nego je občenita, i nitko, d o s l o v c e n i t k o, nije pred njom siguran — uključivši amo i one, koji se kroz sve ove godine, odkad je obnovljena Nezavisna Država Hrvatska,

Što je budućnost?

Budućnost je — kažu nekoji — »ono nešto« nepredvidivo i tajanstveno, što leži pred nama. Budućnost je ono nešto zagonetno, u što bismo toliko puta silom htjeli prodrieti, da ga odgonetnemo i odkrijemo. To je — kažu — knjiga sa sedam pečatâ, najzanimljivija i najzamamnija, iz koje bismo radije čitali nego li iz ikoje druge knjige na svietu. To je misterij, pun neočekivanih obrata i paradoksa, koji muči svojom težinom i neprodornošću.

Sve u svemu: malo se umije reći o budućnosti. A to zato, jer bi ljudi većinom htjeli razgledavati budućnost kao slikovnicu. Oni obično nemaju ni strpljivosti ni odgoja ni unutarnjih sklonosti da se ostave površinskoga gledanja na zbivanje i prodru u njegovu dubinu. U njih je neka, tek podsviestna spoznaja o zbivanju: osjećaju, da i sami podliežu njegovim zakonima, ali mu ne traže smisao. Ne traže povezanost, um i svršnost u zbivanju.

A kad se sve to ima na pameti, onda u odgovoru na pitanje: što je budućnost? nema više toliko maglovitosti. Taj je odgovor doduše daleko od svakog maštanja i pjesničkog ukrašivanja, ali je zato bliži stvarnosti.

Budućnost je — glasi taj odgovor — samo posljedica prošlosti i sadašnjosti. Zato u budućnosti nema i ne može biti iznenadjenjâ, koja ne bi bila ma u kojem vidu logična. Ako ih mi nismo očekivali, ako ih nismo željeli ni htjeli, to još uviek ne znači, da su bezsmislena i slučajna. Dogadjaji niti su slučaj, niti su plod slučaja.

Budućnost je žetva onih i onakvih plodinâ, kakvima smo u prošlosti ili sadašnjosti sjeme zasijali. **Mi** smo birali to sjeme, **mi** smo ga prije sjetve čistili (ili ne čistili!) od kukolja: **mi** smo mu znali vriednost ili štetnost. Narodna mudrost sve je to dobro spoznala i zapazila, kad je rekla: Kakva sjetva, takva žetva! i onu drugu: Tko vjetar sije, buru žanje.

Zabrinuti smo za budućnost svoju i svoga hrvatskog naroda. Pitamo se pogdjekad možda i malo bojažljivo, što će biti iz nas, iz Države, iz sve one muke goleme, iz svih onih žrtava nebrojenih, koje smo uložili u to, da se održimo slobodni i samostalni.

A čemu ta briga i bojazan? Sva je sudbina prokazana u onoj: Tko vjetar sije, buru žanje. Zar smo mi to radili? Zar smo **mi** ikoga napali, sijući smrt i uništenje — ili su, možda, drugi sve to **nama** učinili?

Pred nama su dani, kad će se izplaćivati oni, **koji su se** zadužili pred Bogom i pred kulturnom savješću **čovječanstva.** Ako se i jesmo svakako i mi Hrvati zadužili (jer **tko je bez** grieha?), naši su dugovi ipak i relativno i **absolutno maleni** Uz to: mi već plaćamo, a drugi na to još čekaju.

Zašto dakle da se bojimo budućnosti? Mi je doduše ne znamo, no to samo po sebi ne smije biti povod strahovanju. Ako nam bude gore, mnogo gore već ne može biti. A ako bude i najgore: mi smo pokazali u bezbroj prilika, da smo i najgorem dorasli. Možda ćemo trpjeti više nego dosada. Možda će doći na

nisu uobće ničim drugim ni bavili osim time, da su nastojali podkopati njezine temelje i oslabiti njezine snage u korist »velikoga slavenskog brata« s Iztoka.

Sad su se odjednom i takvi osjetili ugroženi. Mi ih nismo nikakvim razumskim dokazalima mogli uvjeriti ,da će do toga doći. Nisu ,isto tako, pomagali ni naši pozivi na rodoljublje ili dapače jednostavno na čovječanski osjećaj. Morali su se tek sami događaji tako odviti, da ljudi dodju do pravih spoznaja.

Shvatili su na poučnom primjeru beznadne nesreće onih, koji su već u smrtnom zagrljaju boljševizma, da taj ne poznaje sentimentalnosti ni milosrdja. I — što je od svega najvažnije —: zajedno s unesrećenim narodima (koji su u svojoj opijenosti još k tome i htjeli tu svoju nesreću) uvidjeli su, da je pružanje

red upravo svi krajevi i svi ljudi Hrvatske, tako da nijedan i nitko ne ostane poštedjen od najtežih izkušenja.

Kad na to pomislimo, i nehotice nas nešto stegne oko srdca. Ali onda — prije nego li dademo maha nekakvoj mekušnoj sentimentalnosti, nas hvata zanos za veliko i uzvišeno.

To veliko i uzvišeno, to je, u rieči **Domovina.** Ona prije svih nas. Jer je ljepša, veća, sveobuhvatnija. U njoj smo opet i mi. Svatko od nas. Svi naši. I živi i mrtvi. Na njih pomišljamo, za njih radimo i borimo se, jer su svi oni, i mi zajedno s njima, jedan pojam: — Domovina.

Samo mi, ljudi i Hrvati, možemo osjećati za nju. Oni, koji su zaboravili, kad su zadnji put bili ljudi, koji su se već odavna svojim djelima odrekli svake veze s hrvatstvom, nemaju više ništa zajedničko s Domovinom. Njih je vlastita njihova odluka stavila pred izbor: ili će njih nestati ili nas.

Ne bojimo se ovoga posljednjega. Mirno gledamo u oči nepoznatoj, a ipak sigurnoj budućnosti. Hrvatske ne će nestati. Ako nestane koga izmedju nas, dapače: ako nas i mnogo nestane, to još nije izgubljena bitka. To je samo korak bliže k cilju.

Budućnost Hrvatske je borba i trpljenje. Mi to znamo i ne plašimo se. Jer naš je cilj: pobjeda pravde. Za taj cilj častna je borba i lako trpljenje. Neka se nastave muke: nisu one vječne. Neka nas i dalje napadaju: i smalaksat će. Neka nas uništavaju i zatiru: pravda će pobiediti. Vjera u to naša je snga i nepobjedivost.

I zato: naša je budućnost — pobjeda!

odpora do kraja neuzporedivo vriednije, častnije i koristnije od »mirnog« života, kojemu daje sadržaj, uvjete i zakone boljševizam.

P o l o ž a j j e d a k l e j a s a n. Umjesto potištenosti i straha vedrina ,zanos i hrabrost. Umjesto pogubnog maštanja stvarno gledanje na stvar. Umjesto mutnog i nejasnog stanja od jučer — danas jasnoća i nedvoumnost.

Taj naš jasni današnji položaj dio je sviesti svih nas Hrvata bez razlike i dade se izraziti riečima, koje su toliko jednostavne, koliko i muževne:

Ako nas napadnu, branit ćemo se. Do pobjede — ili do posljednjeg čovjeka!

S. VITKOVIC

PORAZ PARTIZANA

Dvadest šestog siečnja što je bilo
Kazat ću vam što se dogodilo.
Petkom bilo, kada zora plavi.
»Svi na juriš« poručnik nam javi.
Nije sunce još izašlo žarko
Zapovjednik bio Jurak Marko.
Zapovjednik četrnaeste sati
Odmetnike skupa s nama mlati.
Kuda Jurak satniju provuče
Partizanska majka zajauče.
Njegovi su ovo borci stari
Nikakvi se kod njega ne kvari
Nego svaki vrši dužnost svoju
Kolko god je ljudi mu na broju.
Do sela smo Trnakovca stigli
Odmetnike da bi iz njeg digli
Dvie bojne spremile se naše,
Kud smo pošli da prodjemo lakše.
Četrnaesta, kada borbu poče
Odmetnici iz postelje skoče,
Kako koji iztrči na vrata
Domobran ga četrnaeste hvata
Il ga hvata il iz puške tuče,
Ne padne li on se ranjen vuče.
Bježali su i goli i bosi,
Čizme neki u rukama nosi.
Odmetnika osam zarobili.
Svojega smo jednog izgubili
Tane zgodi Likera Ivana
Pade Ivan ko s drveta grana,
Kako pade, Bogu duše dade.
Za Hrvatsku neka svatko znade
Ranjen bio Bešić naredniče,
Opet »napred« vojnicima viče.
Ranjen bio u prsa i ruku
Odmetnici jer iz šume tuku.
Pomažu nam i težki bacači
Da budemo od dušmana jači.
I strojnice težke nam pomažu,
Odmetnici gdje god se pokažu.
Zarobismo pisaćih mašina
I oružja svake vrsti fina,
Četrdeset pušaka komada.
Naša vojska odmetnike svlada.
Jedan pištolj i tri strojopuške
Zarobiše borci krvi mužke.
Tu pretrpje dosta svaki muke
Dok je ovo palo nam u ruke.
Težki bacač, parabele dvie
I još nešto za njih municije.
Zarobili još i magacina
Gdje je bilo svake vrste mina.
Bilo mina i streljivo grugo
Nije više tu ostalo dugo.
Domobrani pokupiše brže
Što ne mogu oni vatrom prže
I još nešto vojničkog odiela
S tim se borba nama plati ciela.
Što ranismo i što glavom plati
Pravo broja nemožemo znati,
Blizu dvadeset tude ih je palo.
Sad im nije do pobjede stalo
Od desnice četrnaeste ljudi
Protivniku koji strogo sudi
Kud je prošla ona bojna druga
Pokosila kao bolest kuga.
Ne ostavlja dušmana na miru
Istina je što je na papiru.
Druga bojna od zdruga prvoga
Ne ostavlja protivnika svoga
Dok smo s njima u selu se tukli,
Oni su ih po sniegu vukli.
Vukli su ih ranjene i mrtve,
Koje god su zadobili žrtve.
Krvi mnogo prolili po briegu.
Crveni se trag im po sniegu.
Zapovjednik što nam bio svima
Čin satnika na haljincu ima
Zapovjednik on je vojske ove
Samo ne znam kako se on zove
Vratismo se svi u Okučane
Na odmoru boraviti dane
Četrnaesta u Petrovo selo,
Jer je svoje pokazala djelo.

GARAŠEVIĆ MIJO

14. sat IV. bojna 4. gorskog zdruga Nova Kapela

BOJIŠTE NOVINSTVO krugovala

„BITI ILI NE BITI . . .“

Politički planovi, koji su bili prije početka sukoba u posjedu glavnih stožera, providjeni toplim preporukama uticajnih političara, kumova opasne igre, pretrpjeli su do sada brojne promjene, od kojih bi se poneke mogle okrstiti i bitnima. Vriednosti, koje su se ukazivale, na kraju uspješnog rata pokazale su se u pojedinim slučajevima prozirnim proizvodima mašte. Ali je u doba tih spoznaja postalo već sasvim jasno, da povratka više nema. Tisuće žrtava i razorenih ekzistencija svojom su težinom zasule i skršile mostove povratka. Trebalo je na mjesto dotrajalih fetiša uzdići nove ideale kao protuvriednost za žrtve, koje se je uzrokovalo.

Mirne se savjesti može reći, da u svietu više nema previše ljudi, koji bi povjerovali, da su se Sovjeti i njihovi zapadni »saveznici« upustili u rat doista zato, da nekome negdje osiguraju nekakovu slobodu, demokraciju, ljudi dostojan položaj, što li. O tome su već u početku sukoba pričali podvornici i mljekarice u jutarnjim vlakovima cestovnih željeznica: »Napravili su previše topova i municije, pa sad moraju potrošiti.«

Sjedinjene Države preuzele su ulogu dobavljača ostaloj velikoj »dvojici« u liepim nadama, da će se posao dobro izplatiti. Od Englezke se što više prve obroke utjerivalo na licu mjesta pod izlikom iznajmljivanja važnih stratežkih uporišta. Ali se je Englezka povela za primjerom Sovjetske Rusije, i — nije plaćala ništa; u Americi su se židovski glavničari pomalo zgranuli: možda ipak ima kakva nepredvidjena okolnost, koja bi ih mogla ostaviti praznih rukava? U krajnjem bi se slučaju doduše njima stvar ipak izplatila, ali na račun samih sunarodnjaka, a to bi moglo postati opasno, pa i kobno. Nastala je stoga strka za stvarnim vriednostima, da se naplati uloženi trud i glavnica. U velikom obsegu se to odrazilo u vojničkim podhvatima na evropskom kopnu, koji su trebali donieti Angloamerikancima znatna područja za izkorišćivanje. Uzput je trebalo preteći i Sovjete, za koje se je činilo, da su u stanju iza svršetka rata ponuditi dobrodušno trgovcima iz englezkog svieta: — Izvolite, gospodo, dođi osobno po ono, što vam dugujemo! Obični su vojnici naprotiv invaziju shvatili kao jedinu priliku, da poprave svoj gospodarski položaj narušen pozivom na vojničku službu izvan vlastite zemlje, te udariše u nemilu pljenidbu i pljačku.

Rat je dobio drugi izgled: Postao je krajnje doslovce ono, što mu se je u početku pripisovalo: rat za gospodarsku(?) prevlast. Medjutim, razočaranja su i ovdje očekivala »savezničke« vojske. Zemlje, kuda su pristizale, bile su ratom temeljito uništene. Zahvaljujući angloameričkom zrakoplovstvu i partizanskim pokretima veleobrt i prometne veze bile su upropaštene, prehranbene prilike katastrofalne, a bieda i glad stvorile su takovo podneblje, u kome nije bilo pametno za Angloamerićane šetati sporednim ulicama. Gosp. Roosevelt i njegovi savjetnici nisu našli ništa, čime bi u prvome času »na licu mjesta« nekako »nagradili« svoje borce. Ono malo, što se je moglo s mjesta pokrenuti, oplienili su već prvi. Sami američki dopisnici pričaju o susretima sa vojnicima, koje su tjednima vukli sa sobom ogromna ogledala i keramičke kipove, opljačkane po talijanskim palačama i muzejima!

U Rumunjskoj su crvenoarmejci istodobno širili u milijunima primjeraka oglase, prema kojima su gradjani dužni u njihova skladišta predati svu odjeću i obuću izuzevši jedno odielo i dva para rublja. A nije se riedko dogodilo, da su i po taj biedni ostatak dolazili poslije — sasvim »neslužbeno«!

Sve je to zamišljeno već davno prije. Zadovoljiti i obogatiti svoju, a osiromašiti i upropastiti tudju zemlju, da bi je se što lakše podpuno podjarmilo — to je krajnja zamisao vlastodržaca u Moskvi, Londonu i Washingtonu, koji su za taj cilj poveli i ovaj rat. Onima, koji su tim planovima ugroženi u svojim najosnovnijim životnim uslovima ne preostaje stoga nego odpor do kraja: — To be, or not to be — kažu Englezi.

Biti ili ne biti — to je pitanje!!!



Nikakve žrtve ni potežkoće ne mogu omesti ili spriečiti europskog vojnika, da izpuni svoju dužnost u borbi protiv azijatskog boljševizma i angloameričkog gangsterstva . . .

Snimak: E. S.

O TOME JE ZABRANJENO PISATI!

»Zapadno bojište je pakao za naše čete — ali je zabranjeno o tomu pisati« — tako glasi jedna od mnogih obtužbi, što ih je ratni izvjestitelj Davis Walker u jednom članku »Daily Mirrora« podigao protiv načina savezničkog vojničkog izvješćivanja. Izvjestitelj piše:

»Novinstvo i krugoval u Sjedinjenim državama i u Englezkoj dobivaju i nadalje ratne viesti, koje se većim dielom u glavnim stanovima preinačuju za javnost. Kadkada se radi »samo« o krivom tumačenju činjenica, no često i o otvorenim lažima. Britanski i američki vojnici na frontama Nizozemske i Belgije imaju osjećaj kao da je krajnje vrieme, da se uklone sa svojih mjesta oni odgovorni častnici, koji su krivi za krivo tumačenje pravoga ratnog stanja.

Oni su naime krivi, što u prvom redu Englezi i Amerikanci kod kuće postaju nemarniji, jer im se prešućuju neugodne stvari, a drugo što se odnos izmedju Englezke i Sjedinjenih država zaoštruje, što u ratnim izvješćima bilo podcjenjuju ili precjenjuju britanski ili američki udio.«

Zatim Walker iznosi nekoliko primjera »neistinitog« savezničkog izvješćivanja.

Grad Jülich je angloameričko novinstvo četiri puta lažno osvojilo. Do danas medjutim ovaj grad još nemamo u

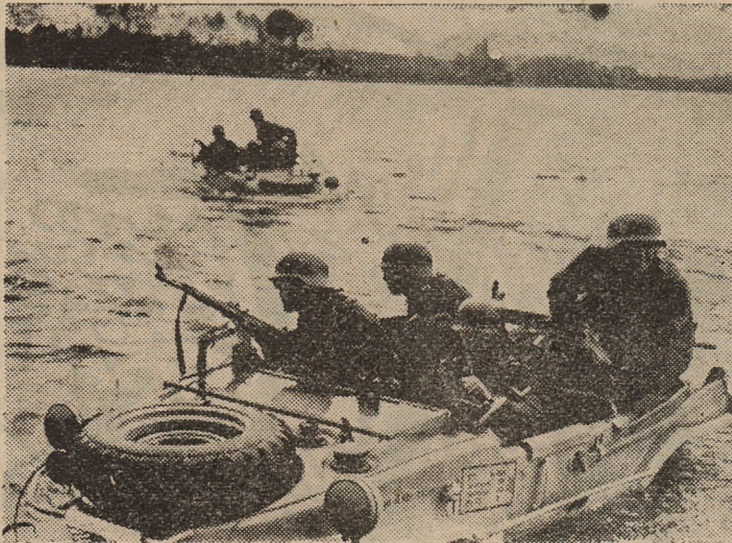
našim rukama. Jedan sjeveroamerički dopisnik prikazao je, što je američko pješačtvo moralo izdržati zbog njemačkih polja s minama u blizini rieke Rör, ali mu je cenzor povratio izvješće s primjetbom, neka ne prikazuje rat kao stvar, koja razdire srdce.« S jednim mojim izvješćem dogodilo se sliedeće: Za vrieme bitke u Ardennima, ja sam kabelom javio »Daily Mirroru«, da je jedna američka oklopna divizija uništila 42 njemačka oklopna kola, ali je izgubila bar toliko svojih vlastitih. No ja sam znao, da su Amerikanci uistinu izgubili mnogo veći broj. Nakon obavljenog cenzorovog posla glasila je moja prvotna rečenica ovako: »Uništena su 42 njemačka oklopna kola, a izgubljeno je i nekoliko naših kola.« Takvih neistinitih viesti i izvrtanja bilo je u bezbroj slučajeva. No sve bi te viesti trebalo ponovno izpitati. Niemcima se i onako time ne bi ništa odalo što im već odavno nije poznato.«

PRISILNO NOVAČENJE U AMERICI

Glavar glavnog stožera Sjedinejnih Država general Marshall i zapovjednik mornarice King tražili su na jednom tajnom dogovoru sa svojim ministrima provedbu prisilnog novačenja svih mužkaraca između 18 i 45 godina. Kako EFE javlja pretrpjele su čete Sjedinjenih Država uslied oštre zime i vlažnog podneblja na europskom bojištu težke gubitke, koje valja nadoknaditi.

KONTUMAC ZA ANGLO-AMERIKANCE U BUGARSKOJ

Newyorški dopisnici »Dagens Nyhetera« i »Svenska Dagbladeta« javljaju, da su Sovjeti veoma ograničili slobodu kretanja Amerikanaca i Engleza u Bugarskoj. Oni imadu pravo svega za nekoliko kilometara napustiti područje Sofije. Ovu činjenicu s velikom pozornošću prate u krugovima američke javnosti. Američki general Crane i poslanik Barles, koji su nedavno bili pozvani na objed zapovjedniku bugarske vojske ,nisu se radi spomenutog ograničenja mogli odazvati ovom pozivu. Ako se koji Amerikanac ili Englez želi na veću udaljenost udaljiti iz Sofije, kaže se u spomenutom izvješću ,mora ih pratiti koji ruski častnik. Američko i englezko izaslanstvo imadu velike neprilike oko dopreme potrebnog im osoblja i zaliha zračnim putem. Američki novinski izvjestitelji nisu dobili dozvolu putovanja u Bugarsku. Kod Bugara počinje se srozavati prestiž Amerikanaca. S ruske je strane proširena glasina, da su Rusi tako obilno platili Amerikancima dobave po sustavu zajma i najma, da su Amerikanci na ovom poslu mnogo zaslužili. Ruski zapovjednik u Bugarskoj, Birusov, izdaje sve zapovjedi u ime savezničkog nadzornog povjerenstva, a da svoje savezničke kolege uobće ne pita za savjet.



Ni nabujale rieke ne predstavljaju zaprieku!

Snimak: E. S.

ZAUZDANA POLITIKA »SLOBODNOG« BRITANSKOG CARSTVA

Amsterdam. Kako javlja Reuter, u englezkom Gornjem domu izjavio je ministar za dominione Wiscount Cranborne na žalbu lorda Templewooda ,da se mnoge stvari rješavaju presporo, te da se ne mogu svi problemi držati u »hladnjaku.«

Sada moramo postupati, rekao je Cranborne, ako želimo izbjeći metežu. Na jednom području nalaze se čete jedne velevlasti ,a na drugom druge velevlasti. Moramo položaj ocjenjivati onakvim, kakav jest, te ga rješavati što brže i odlučnije moguće. No potrebno je, da ni jedna velevlast ne poduzme nešto, a da se predhodno ne posavjetuje s drugom velevlasti, te da ne povede politiku na svoju ruku. Naša vlada pri svakoj je svojoj mjeri sliedila ovo načelo. Ona nije ništa poduzela, a da se prije toga nije posavjetovala sa Sjedinjenim američkim državama i Sovjetskom Unijom.



Na domak odlučnog časa . . .

Snimak: E. S.

»MILJUNAŠKA BOJNA« I SLIČNO! —

Kako londonski dopisnik »Aftonbladeta« javlja, sve je veća zabrinutost američkih vojničkih oblasti radi porasta kriminaliteta medju vojnicima. U Francuzkoj i Englezkoj silno su se povećali slučajevi razbojničkih napadaja. Mnogi su odbjegli američki vojnici služe lažnim izpravama. Samo na ulicama Pariza dnevno ulove oko 80 vojničkih bjegunaca. Sablazan je dosegla vrhunac, kad oklopljena kola generala Pattona na »Siegfriedovoj brani «nisu mogla nastaviti put, jer su stigli s praznim spremištem za benzin, a benzina tamo nisu dobili. Istodobno stajale su duge povorke američkih vojničkih samovoza na Champs Elysees, pa su američki vojnici na njima prodavali čitave posude benzina i vina te čitave kutije cigareta pučanstvu. Na najgorem je glasu t. zv. američka željeznička bojna, koja je od vojnika dobila značajni nadimak »miljunaška bojna.« Do sada su uhičena dva častnika i 281 vojnik ove bojne, koji čekaju presudu. Značajno je, za moralnu razinu ove bojne, da je broj vojnika oboljelih od spolnih bolesti tamo najveći u čitavoj američkoj vojsci. Svemu je kriva slaba stega američkih vojnika. Američke vojničke vlasti izjavljuju, da radi svog ugleda i radi svojih saveznika moraju nešto poduzeti u ovoj stvari. Londonsko novinstvo medjutim smeteno šuti o svim ovim neprilikama.

MATI

Bolnica, dugi gladki zidovi, hodnik s mnogo stepenica u pozadini. Tu sam vidio prizor velike boli; kako se radja, raste i ruši u svojoj jednostavnosti.

Zubobolja, čini se, bijaše odmazda moga zdravlja nad tolikim lošim redcima, koje sam mjesecima slao s terena. Propuh podravskih ravnica poslao me je na žalostni dopust u veliki grad. Sad eto treći sat čekam liečnika, da se smiluje mojim bolima, i moju glavu vrati u normalni obseg.

Svijajući se tako u nekom kutu kraj stubišta morao sam promatrati lica ranjenih drugova, koje su nosili bolničari na previjanje, gledao sam neke sumnjive civile, simulante, kako hvataju skute zaposlenih liečnika, vidio sam drugu sliku i stranu naše ratne stvarnosti. A zub je neprekinuto navijao svirale...

Neka neugledna ženica, sa zavežljajem u ruci, širokih se očiju okretala u velikoj zgradi tražeći svoju sreću. Mati...

*

Dočastnici su je puštali, da uz plot i bodljikavu žicu prostoji sa sinom pola sata nudeći ga kakvim odkinutim od usta zalogajem. Bijaše pomalo smiešno starim sokolovima ovo majčino nadgledanje novaka, no šutke se preko toga prelazilo, jer je starica deset dalekih kilometara kroz kamene staze pješačila žureći se do sina i onda se opet natrag u kolibu svoju vraćala trošeći stare noge s novih deset širokih mjera.

*

A Mile? Stidan dečko, ali pametan i nezadrživ. Često je mučao, kad su drugi, oslobodjeni dnevnih briga svoju slobodu trošili pjesmom.

Pušku je volio, i često je bezrazložno grlio. Neka pustoš harala je kraj ognjišta mu za bregovima. U vojsci se mnogo toga ne vidi. Odora nekako briše brige i mrlje sa seljačkih čela.

Tako je teklo vrieme, za kojim žalimo, a mati je dan za danom čekala pred nastanbama svog ustašu.

*

»On pali... !« uzdrhtalim srdcem šaptala je majka sinu posljednju novost sela.

»Došao je, kako sam se bojala... Sine, Bog neka nam prosti...« žareći se od čudne vatre vojničar gledaše sunce na zapadu.

*

Prvi joj muž umrije rano. Ostade s djetetom usred krša. Žandari dolažahu u sela, i Mitar je odabrao Katu. Bilo je suza za pokojnikom i težke borbe sa srdcem. Napuštena od roda, mati je s djetetom pošla za drugoga muža. Žandar se osilio na jadnom kućištu. Bio je vlast u selu, u kući, i nad posinkom. Zato je htio imati srbče. — A mati je imala samo prvoga sina. — Pakao stavio žeravicu u kolibu udove Kate. Diete i muž gledahu se dušmanski.

Bilo je u našim hrvatskim selima težkih zločina, i zato je »vlast« podvila rep, i mnoge su zmije utekle četrdesetiprve.

Mitar je nestao...

Ali Mitar je došao... s bandama...

*

Ustaški rojevi razišli su se klancima. Vojarna je ostala pusta. I samo je stražar gledao neku staru ženu, u isto vrieme svakoga dana, pred žicom. Njezine se ruke lomljahu na vjetru...

*

Bolnica u velikom ratu ima svojih nevolja. Tko bi posvetio prijaznu rieč uveloj ruži!

»Tražite! Mora negdje biti . . .« rekao je bolničar noseći obroke ranjenicima.

U stotini hodnika i soba, kao trudna pčelica mati je tražila sunca. — Bijaše napolju mraz i gruda na groblju se smrzla.

Došli su službeni ljudi, i ženu su iztjerali iz spavaonice. Nije našla ranjenika, a već joj se hod od umora nije čuo, i košić sa bielim ubrusom je otežao. A njegova kreveta nije bilo.

*

Da, napokon su našli, u onim golemim knjigama zadahnute zgrade.

»Tu piše,« rekao je bez ganuća čovjek u crnom kaputu. »Baš jučer, šteta, zakasnili ste, pokopan je na Mirogoju . . .«

*

Bol u glavi dostigla je vrhunac, jače me ne može uništiti ta Božja pokora. Sad će, upravo, prijazni spasitelj pozvati me na udobni stolac svoje ordinacije. Tada će muka splasnuti u olakšanju živčane mreže . . .

*

Tu u kutu plače neka žena. Mislim, da je izgubila sve na svietu, i da će joj srdce od tuge klonuti. Tko će ublažiti njezinu bol? Ja to ne mogu . . .

Ali ne, njezine napaćene oči podižu se taj čas majčinski toplo prema mladiću na štakama: »I ti si ustaša? . . .« pita ga raztužena mati, boreći se sa suzama. Pa grčevito strgnuvši bieli pokrov s košarice, pruži skromni zamotak začudjenom dječaku:

»Uzmi ti! Moj sin je pao . . .«





DUŽNOST I NAGRADA

U četrnaestom ustaškom načelu stoji: „Nitko ne može imati nikakvih posebnih prava, nego svakom samo dužnosti preda narodu i državi daju pravo na zaštićen život."

Budući da je svaki čovjek po svojoj naravi družtveno biće, koje postizava blagostanje tek u sredjenoj ljudskoj zajednici, postoji prirodni zakon u čovjeku, da vrši svoj posao savjestno i požrtvovno na dobro te zajednice, koja mu omogućuje blagostanje. Kada čovjek ne bi bio zaštićen od razbojnika nekom višom i jačom vlasti, tada bi on bio biedni stvor, predan na milost i nemilost jače zvieri-čovjeka. Kada u obitelji ne bi vladala požrtvovnost, tada bi u njoj vladao razdor. Kada narod ne bi imao državne sviesti i volje za požrtvovni rad u svojoj državi, tada takva država ne bi imala ni svoje junačke vojničke obrane, država više ne bi bila moćna zaštita od tudjinskog provaljivanja i pljačkanja.

Danas smo i te kako svi svjestni, što bi bilo od hrvatskog naroda, da je podpuno prepušten partizanstvu ili četništvu ili bilo kojim tudjincima. Zato je posve razumljivo, što svi pripadnici hrvatske grude očekuju spas i zaštitu u svojoj hrabroj vojsci. Danas gradjanstvo i puk strahovito zamjerava hrvatskom vojniku, ako ne vrši osobito hrabro svoju dužnost u obrani hrvatske domovine. Vojnik pak strahovito zamjerava državnim službenicima i gradjanskim staležima, ako u svom radu zanemaruju dužnost savjesti i požrtvovnosti. Seljaku će svatko zamjeriti, ako zbog svog ratnog obogaćivanja zanemari osobito marljivo obradjivanje polja i ako prehranbene potrebe prodaje uz nabijačke i pljačkaške ciene.

U današnjoj prehranbenoj krizi i opasnosti od partizanskog te neprijateljskog ratnog pustošenja nema pravog Hrvata, koji ne bi smatrao, da je požrtvovno vršenje dužnosti bilo na kojem mjestu isto tako potrebno kao i svakodnevni kruh, jer smo svi kao družtvovna zajednica ugroženi od unutarnjeg i vanjskog neprijatelja.

Ako nam tko spasi život- izvrgnut velikoj opasnosti, mi smo ga spremni nagraditi. Ako nam tko svojom požrtvovnošću osigurava miran život, naša zahvalnost zahtjeva, da ga nagradimo. Zato je i samo po sebi razumljivo, da je Poglavnikova naredba o nagradjivanju blagodatima i pogodnostima svih hrvatskih boraca u obrani Nezavisne Države Hrvatske, koji se iztaknu osobitim junačtvom i osobitom hrabrošću, osobito vjernom službom ili osobito savjestnim i požrtvovnim vršenjem dužnosti, niknula iz narodne duše za hrvatske probitke.

Svi osobito hrabri, požrtvovni i savjestni u vršenju svoje dužnosti na obrani svoje Hrvatske bit će prema Poglavnikovoj odredbi poslije rata nagradjeni: 1. doznačivat će se zemljišta svima takvim seljačkim sinovima za lakše osnivanje svojih seljačkih posjeda; 2. podupirat će se školanje djece sviju osobito požrtvovnih boraca, koji budu voljni svoju sposobnu djecu slati u više škole; 3. osigurat će se njihovo pravo prvenstva kod primanja u državnu službu, jer takvi borci će vjerojatno i u mirnodobskoj službi biti savjestni i požrtvovni za dobro naroda; 4. osigurat će im se prednost i u svim ostalim zvanjima, jer osobito hrabri i savjestni uviek po samoj naravi zaslužuju prednost. — Ta Poglavnikova odredba je sama po sebi isto tako prirodna, kao što je prirodno i 14. ustaško načelo, koje kaže, da je temelj svakog prava dužnost. — A temelj svake nagrade je osobita požrtvovnost i savjestnost.

Već su stari Rimljani, koji su udarili temelj još i danas glasovitom rimskom pravu, davali zemljišta svojim islužením vojnicima-veteranima. A i kroz čitavu poviest uviek su država i narod nagradjivali svoje junačke i požrtvovne narodne borce.

U današnjoj vrlo sudbonosnoj borbi za obstojnost hrvatskog naroda ova Poglavnikova odredba niknula je iz ugroženog narodnog bitka, koji osjeća, da se sviest dužnosti i požrtvovnosti treba pretvoriti u herojstvo, ako hoćemo da Hrvat bude svoj na svome, da i Hrvatu osvanu dani blagostanja. Tko ni u ovom presudnom času ne osjeća sviest osobite dužnosti u radu za svoj narod, taj ne će imati nikakvo prirodno pravo, da uživa blagodati hrvatske pobjede u miru, jer „u hrvatskoj državi rad označuje stupanj vriednost svakog pojedinca i ima predstavljati temelj cjelokupnog narodnog blagostanja" (14. ustaško načelo).

MIŠKO PETER

POGLAVNIKOVA ZAPOVIED

Objavljena je ova Poglavnikova zapovied:

Svi poslovi, koji se odnose na samovozstvo kod oružanih snaga i inih naoružanih postrojbi, kao i sva pitanja glede uporabe ostalog samovozstva u Državi za ratne potrebe, imaju se ujediniti pod Glavarom Upravnog stožera oružanih snaga.

Dano u Glavnom stanu dne 21. siečnja 1945. god.

Vrhovni zapovjednik
Poglavnik Nezavisne Države Hrvatske:
ANTE PAVELIĆ, v. r.

TROGODIŠNJICA USTAŠKE OBRANE

Koncem mjeseca siečnja održana je proslava trogodišnjice obstanka i djelovanja Ustaške Obrane. Tom prilikom položilo je ustašku prisegu nekoliko stotina »milicionera«, pripadnika prve pučke ustaške pukovnije.

Proslavi je prisustvovao ministar unutarnjih poslova gosp. Mato Frković, veliki župan velike župe Gora-prigorje ust. pukovnik Servaci i ust. pukovnik Skoliber.

Podieljena su brojna odlikovanja momčadi i častnicima. Povjerenika G. U. S-a Vjekoslava Luburića odlikovao je Poglavnik velikom srebrnom kolajnom za hrabrost. Osim toga odlikovani su ust. pukovnici V. Luburić, M. Pavlović i Skoliber veleredom krune kralja Zvonimira I. stupnja s mačevima.

Održane su velike skupštine u Sunji, Bosanskoj Dubici, Jasenovcu, Krapju i Novskoj.

U sliedećem broju počet ćemo s obširnim izvještajem o radu Ustaške Obrane.

PROSLAVA 30. SIEČNJA U ZAGREBU

Zemaljska skupina inozemne organizacije Nacionalsocialističke njemačke radničke stranke u Hrvatskoj priredila je u Hrvatskom državnom kazalištu svečanost prigodom 12-godišnjice preuzimanja vlasti po nacionalsocialističkom pokretu u Njemačkoj na čelu s Führerom Velikog Njemačkog Reicha Adolfom Hitlerom. Svečana je priredba održana u znaku nepokolebice borbene pripravnosti i vjere u pobjedu njemačkog naroda, a bila je istodobno značajna manifestacija sudbinske povezanosti Njemačke sa svojim hrvatskim saveznikom.

Na ovoj je svečanosti zastupao Poglavnika predsjednik Hrvatske državne vlade vitez dr. Nikola Mandić.

Priredbi su prisustvovali podpredsjednik Hrvatske državne vlade dr. Džaferbeg Kulenović, državni prabilježnik dr. Andrija Artuković, ministar unutarnjih poslova Doglavnik dr. Mato Frković, ministar vanjskih poslova dr. Mehmed Alajbegović, ministar prosvjete dr. Julije Makanec, ministar zdravstva i udružbe vitez Janko Tortić, ministar šumarstva i drudarstva prof. dr. ing. Balen, ministar pravosudja i bogoštovlja dr. Pavao Canki, ministar seljačkog gospodarstva dr. Stjepan Hefer, ministar prometa dr. Jozo Dumandžić, ministar trgovine, obrta i veleobrta vitez dr. Vjeko Vrančić, ministar Poglavni župan general Viktor Prebeg, ministar skrbi dr. Meho Mehičić, državni ministar vitez dr. Edo Bulat, državni ministar Sava Besarović.

»Ustašu« — Hrvatski oslobodilački pokret zastupao je postrojnik državni ministar vitez dr. Lovro Sušić. Zatim su bili prisutni Doglavnik dr. Mile Budak, Doglavnik general-poručnik vitez Vilko Begić, Doglavnik Miško

Račan, Doglavnik Ademaga Mešić, Doglavnik Jure Pavičić, Doglavnik Milan Fraisman, zapovjednik Ustaša mr. ph. Božidar Kavran i brojni dužnostnici Hrvatskog ustaškog pokreta.

Hrvatske oružane snage bile su brojno zastupane na čelu s ministrom oružanih snaga doadmiralom Nikolom Steinflom. Osim toga bili su prisutni glavar Glavnog stožera general-ustaški pukovnik Tomislav Sertić, general-poručnik Grujić, general-ustaški pukovnik Herenčić, zapovjednik zrakoplovstva general Vladimir Kren, kao i brojni drugi generali i visoki častnici.

S njemačke strane bio je prisutan njemački poslanik u Zagrebu SA-Obergruppenführer vitez Siegfried Kasche s brojnim članovima poslanstva, te predstavnici NSDAP-a na čelu sa zemaljskim vodjom Bereichsleiterom Rudolfom Emptingom kao i brojni njemački visoki častnici.

Priredbu je otvorio vodja njemačke zemaljske skupine u Hrvatskoj Bereichsleiter Rudolf Empting, koji je pozdravio goste i obilježio uvodnim riečima značenje ove priredbe. Govornik je naglasio, da uzprkos težkoći vremena, koje sada proživljavamo, slave Niemci dan 30. siečnja istim pouzdanjem kao i prijašnjih godina. Svi Niemci u domovini sviestni su značenja toga dana. Iz izvješća njemačkih oružanih snaga mogli smo razabrati provedbu ogromnih operacija odmicanja na iztočnom bojištu, koje su pokazale visoke vrline njemačkog vojnika, koji je isto tako sjajan u obrani kao i u napredovanju. Nikada, ni u najtežim trenutcima nije se pokolebao ni na čas povjerenje i nepokolebiva vjera, jer svaki vojnik zna, o čemu se radi. Što dalje biesni rat, moramo pregnuti sve sile, jer se radi o našoj slobodi, o našoj časti, o sudbini Njemačke i čitave Evrope.

Promatrajući danas ove pokrete odmicanja na Iztoku, mi Niemci u inozemstvu zajedno s našim hrabrim hrvatskim saveznicima moramo cieniti ogromne i najveće napore, koji su potrebni za izvršenje ovih operacija.

Njemačke oružane snage nalaze se danas na granicama Hrvatske, da štite svoje saveznike protiv neprijatelja, a ujedno i da zaštite jugoiztočne granice Reicha. U to ime izrazio je govornik priznanje njemačkom vojničkom vodstvu kao i pripadnicima oružanih snaga na jugoiztoku.

Glavni govornik bio je jedan njemački satnik, koji je u svom govoru rekao, da se njemački narod danas nalazi u težkom i sudbonosnom trenutku odlučan i nepokolebiv. Kako se njemački narod uviek u takvim prilikama poslužio svojim najboljim snagama i svojim visokim uzorima, svojim obvezama prima vlastitoj slavnoj poviesti, a još više prema kulturi Evrope i od Boga povjerenom zadatku, dokaz su liepe i ozbiljne rieči pjesnika i borca u oslobodilačkom ratu Ernsta Moritza Arndta. Godine 1813. nije se sloboda, stečena uz težke žrtve, mogla onako razviti, kako su to željeli predteče onih boraca, pa ni godine 1871., kad su se pobjedonosne njemačke čete, pozdravljene klicanjem, vraćale kroz Brandenburžka vrata. Tada je započelo razdoblje gradjanskog blagostanja, ali je ipak manjkao pravi blagoslov narodu, koji može samo ujedinjenjem razviti sve svoje snage. Medju vojnicima, koji su 1918. bili izdani, vriedjani i obezčašćeni, nalazili su se dok su stupali kroz Brandenburžka vrata, i oni muževi, koji su u času najveće nevolje stvorili nepromjenljivu odluku, da njemački narod opet dovedu do slobode. Kad su u svojoj borbi 30. siečnja 1933. izvojevali prvu veliku pobjedu, zauzeli su se s jednakom borbenošću za sva pitanja njemačkog naroda, želeći ih svakako riešiti. Tako je trebalo riešiti nevolju nezaposlenih, pogubnu razcjepkanost medju političkim strankama svih smjerova, versailesko robstvo, pogrješke weimarske države, uzpostavu vrhovničtva i sva družtvovna i narodna pitanja, od kojih je njemački narod trpio. Taj je rad doveo do početka one jedinstvene države, koju je Führer pred spomenikom Marije Terezije u Beču nazvao prvi put Velikom Njemačkom. Danas se ovaj narod u težkom sudbonosnom trenutku nalazi uslied dalekosežnog povjestnog preokreta, odlučan braniti nepobjedivost Evrope do posljednjeg daha.

Poslije toga govorio je njemački poslanik SA-Obergruppenführer vitez Siegfried Kasche, koji je medju ostalim rekao, da činjenica, što u času, kada je rat dobro do granica njemačke domovine, njemački vojnici u Hrvatskoj i na njezinim granicama rame uz rame stoje s hrvatskim borcima, nije samo dokaz vjernosti i drugarstva, u kojem se Hrvatska i Njemačka nalaze, nego i duboke sudbinske povezanosti, u kojoj oba naroda žive i daju jednako težke žrtve za jednaki veliki cilj. Ali iz grobova brojnih žrtava sinut će plameni poziv: izdržati nepokolebivo u borbi, kao što iz ostataka razorenih gradova, koje je uništio neprijatelj, izbija sila, koja čak i iz ruševina djeluje stvaralačkom snagom. Ovakav duh živi oduviek u njemačkom narodu, a Adolf Hitler ga je nanovo objavio. Borba je oduviek označivala život velikih, borba i rad, smisao kojih je posvećen grobovima ovoga rata, kao i razorenim gradovima. Taj duh odredjuje danas život svakog njemačkog vojnika i radnika. Iznad svega se nalazi zakon dužnosti, koji zahtieva od svakog pojedinca podpuno izvršivanje dužnosti na mjestu, na kojem se nalazi. Konac ove borbe može donieti ili uništenje ili samoodržanje. Ovo je hrvanje vodjeno, medjutim, voljom pomoći čovjeku, koji ne zna ni za što drugo, nego živjeti kako bi mogao raditi i djelovati za slobodu svog naroda.

POGLAVNIKOVO PRIZNANJE

Poglavnik, vrhovni zapovjednik hrvatskih oružanih snaga, izdao je ovo pohvalno priznanje:

»Poletnim podhvatom naših postrojbi u Hercegovini protjeran je neprijatelj daleko prema jugu, te je čitav niz većih i manjih mjesta oslobodjen partizanskog terora. Neprijatelj je pretrpio visoke krvave gubitke, a zaplienjeno je brojno oružje, oklopna kola, streljivo i ratna oprema.

Postrojbe, koje su imale udjela u ovom podhvatu, ponovno su dale dokaza svoje hrabrosti, požrtvovnosti i visoke nacionalne sviesti.

Ponosan sam, što je ovaj podhvat, zasnovan i poduzet po hrvatskim oružanim snagama, uz neznatne vlastite gubitke, urodio ovako sjajnim posljedcima, te izričem

SVOJE POHVALNO PRIZNANJE

zapovjedniku, svima častnicima, dočastnicima i momčadi hrvatskih oružanih snaga, koje su imale udjela u ovom podhvatu.

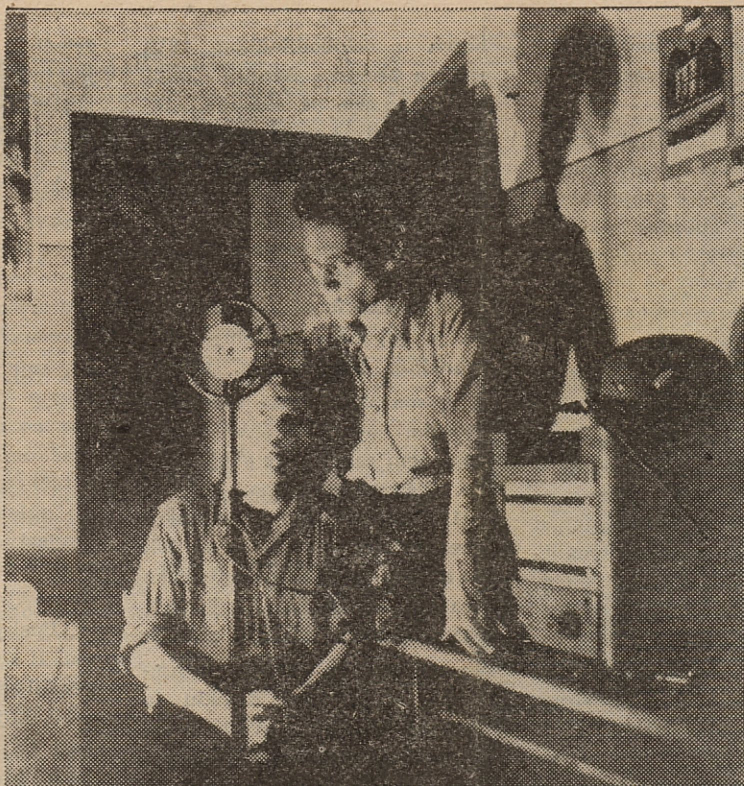
Za Dom spremni!

U Zagrebu, dne 1. veljače 1945.

Vrhovni zapovjednik hrvatskih oružanih snaga
POGLAVNIK NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE
ANTE PAVELIĆ v. r.

U podhvatu na neretvanskom odsjeku povećali su se neprijateljski gubitci još za 33 poginula, 5 zarobljenih, a zaplienjeno je još 17 strojnica, 1 bacač, 12 konja, te razne druge opreme.

Prigodom čišćenja oslobodjenog područja sjeverozapadno od Ljubuškog, od zaostalih raspršenih manjih partizanskih skupina, palo je kod sela Proboja 31. siečnja još 45 partizana, dok je zarobljeno 9 partizana, a zaplienjeno 2 strojopuške, 3 strojosamokresa i 18 pušaka, dok su kod Čapljine zaplienjena 3 bacača i 1 strojopuška.





Dignut snažno kucati

... je uslov za ulazak u tajanstveno područje promičbenog odsjeka. Kao knjiga sa sedam pečata ono je zatvoreno običnim smrtnicima, koji uz mnogo sreće mogu možda dospjeti unutra pomažući kod prenosa letaka i brošurica. Ovo je iznimni slučaj: možete zaviriti unutra uzprkos opomene, koja vas očekuje na samim vratima:

Nezaposlenima

ULAZ

ZABRANJEN

Predsoblje s trojim vratima, kuhinja s izvrstnim štednjakom (vodovod, munjina, plin), sobica sumnjive prošlosti i još jedno prostorje — stan kao stvoren za nježnosti kakvog mladog para. No mi ni izdaleka ne predstavljamo takvu jednu zajednicu; nježnostima ni traga: mi smo promičba! Neka vas ne osupnjuje paučina zapletenih žica po zidovima i podu (to je od razglasa), jer ih još i ne vidite! Sumrak se još nije toliko razriedio, da bi službujući mogao sa sigurnošću uz zvižduk uletiti u spavaonice i pronaći sve krivce, koji predugo sanjaju. Zato, do budnice — mali uvod...

Promičba — mi nemamo mjesta ni vremena za objašnjavanje pojma u širem smislu — obuhvaća nekoliko odsjeka, čiji djelokrug nije sasvim točno označen. »Fotografičarski« pododsjek odsjeka, na pr. nije se do sada podpuno složio sa spomenutom sobicom, pa nastoji još uviek steći dionice vlasti u kuhinji, u kojoj su podieljena sjedišta razglasu, grafičkom odsjeku, upravi, odpremi i dopremi, dok jugozapadni kut zaokuplja trokatni krevet sa iztaknutim posjetnicama:

Prizemlje: — — — služi samo kao spremište naših kovčega.

I. kat: zamjenik »nadležnika«, t. j. stanovnika II. kata, i ujedno nadstojnik i osoblje grafičkog o. — a

II. kat: kratko rečeno »šef«, ili još kraće — ja, te

III. kat: upravitelj razglasa. On iz pristojnosti ne tura nos u druge poslove, tek se u posljednje vrieme bavi...

... zvižduk! . . . Budnica.

Posve jasno, da više nema vremena za pripoviesti. Položaj u kuhinji se podpuno razbistrio, kazaljke na satovima takodjer potvrdjuju, da se »služba« nije zabunio u vremenu, i iz neriešenog kovitljaja žica i stalkova sa neobičnim spravama izranja poput podmorničkog periskopa razglasni mikrofon i diže se do »drugog kata«.

»Danas je tvoj red...« javlja grafički odsjek, i nastavlja spavanje sa »mansardom«, kako podrugljivo krstimo vršak našeg nebodera. Malo kasnije već mi jeka donosi iz uznemirenih hodnika vlastiti glas:

— Ovdje razglasna postaja Doknadne 2 — Iza toga se razpored nastavlja. U sliedećim redcima osvrnut ćemo se na nj.

*

Imamo šest ploča, mnogo dobre volje i jednoglasnu želju svih slušača, da se osnuje »koncert po željama«. Položaj je prema tome vrlo nezgodan, jer su želje vrlo različite, a običnstvo više nego izbirljivo. Kako da se izvučemo?

Čitavo smo se prijepodne gnjavili sa najavom, koja je imala svojom duhovitošću, a duljinom još više! omogućiti, da izpunimo pola sata izvedbe. Zamisao je napokon ostvarena na nekoliko komada papira i u užem krugu zanimanih nastupi razdoblje veselog nerada. Bogat izbor smiešnih pojava u nastupu za ručak (onda su svi na okupu!) poslužio je kao polazna točka za dobre rugalice.

... Sat odmora! »Kuhinja u II. katu« ima za razliku od one iz prizemlja ipak jednom priliku izpuniti želje svoje »pastve«. Priznajem — i kod nas je uzbudjenje. Nije ni čudo! Ako propadnemo, gotovi smo — to nam je jasno već na početku. Tehničko je osoblje, izuzevši grafičkoga, na okupu. Svečana praizvedba tako počinje bez njega.

».........

!

?....«

Trećina je sretno prošla, i u kuhinju upada zadovoljno naš treći suradnik:

»Sjajno je! Dobro se čuje, i dečki su zadovoljni. Sad će i Poručnik ovamo.« I u želji, da dotjera red u sobi dohvati sa stola neuredan kup papira i strpa ga u vatru na ognjištu. Paničan uzvik zaori čitavom zgradom preko otvorenih zvučnika:

»Pa ti, vole, to je »konferanca«!« Ostalo se nije čulo, jer je netko diskretno pokrio rukom mikrofon. I izvedba po željama slušača je obustavljena. Iz tehničkih razloga, rekli su sa razglasa.

*

Od nedavna potamnjuje bistro podneblje naše promičbe čitav sustav lelujavih oblaka od razvijenih slikopisnih vrbca, s kojih se ciedi voda od izpiranja. Svakako vrlo neugodno! Nepogodi je u oči pogledao GO—vi, već znate, grafički odsjek — i izašao sa priedlogom za sjednicu. Kao podkriepljujuće dokaze iznio je nekoliko slučajeva, u kojima su se bezobzirne prozirne vrbce izpraznile na njegov nos, i pokvarile preplavljivanjem raznovrstno tvorivo.

Sjednica je održana! Zaključci su, razporedjeni po točkama, objavljeni okrivljeniku, svjetlopisnom pododsjeku i u napried provedeni krajnjom dosljednošću. Jednu točku valja spomenuti: ona je dotukla proizvodnju kolor-slika, i to temeljito. Stvar je bila u ovome:

... sve to skupa nam bi sumnjivo već onda, kad je sa naših stolova pobacano svo tvorivo u nepoznatom pravcu, da načini mjesta velikim svjetlopisima vrlo uzbudljivog sadržaja. Iza toga se glavar izradbe slika dao na mučan posao da ih »kolorira«. Hm!

Njegove primitivne metode nisu ulievale suviše nade; rukovao je najobičnijim razriedjenim bojama, koje su na slikama ostavljale smiešne tragove. Posao je trajao tri dana, a potom je pregledna komisija iz susjedne kuhinje pregledala uredjaje i poharala bogumrzko djelo.

Pripoviest je ipak svršila zadovoljavajući: naš »SO« sada proizvodi sasvim obične, uostalom vrlo dobre slike. Već su i nalieplјene po zidovima hodnika i nastanbi. Tek jedno: ako se nadjete u sličnom položaju — ne dozvolite zaboga nikad smione podhvate svjetlopisnim odsjecima!

*

Nije to mačji kašalj. Treba to znati!

Često se čude oni, koji imaju posla s takvim stvarima, zašto njihova promičba »ne pali«. Ne pali jednostavno zato, jer ne znaju svojoj promičbi — načiniti promičbu...

Kod nas je večeras veselo. Kraj vrata bezprekidno vrše mimohod dočašćnici i »vojska« i zadivljeno zavirkuju k nama. Mi pečemo palačinke!

Predradnje su bile vrlo obširne i dugotrajne. Čitav smo tjedan prije toga pripremali sastavne dielove popularnoga jela, i sad je nastupio čas, da... ah, taj miris! Pola je vojarne hodočastilo prije spavanja na mirisanje. Izpečene su količine bile premale da nahranimo svo ljudstvo, no momci su bili zadovoljni i s time, da su — nagruvani jedan do drugoga — mogli pojesti svoju večeru mirišući naše palačinke. Iza toga smo ih odpravljali sa najnovijom brošurom, i puštali u kuhinju sliedeću pošiljku.



Primanje je završilo kasno iza mirožova. Kad je priredjivački odbor ostao sam pokazalo se, da je sve skupa bila ipak — samo promičba. Nešto je, čini se, bilo previše ili premalo, ali palačinke nisu uspjele. Mogu vam reći: stvar se nije mogla progutati! Ipak, to se nije dalje razpričalo, i medju ljudima je ostalo uvjerenje o visokoj kakvoći njihovog promičbenog odsjeka. Zato, molim, zadržite i vi ovo za sebe!!!

Za uzvrat, izpričat ću vam nešto što se već može pričati. Ugrožen sam samo ja osobno, pa ne žalim. Bili smo naime malo, kako se to kod nas najobičnije govori, vani. Naglašeno »vani«, samo po sebi jasno.

Po povratku pokušao sam nešto o tome skucati za kakove novine. Tek toliko da se ne govori... Ljudi su nekako saznali kakvim se poslovima bavim: možda im je bilo čudno da i ja nešto radim. Jednostavno, saznali su. Pa sada s njima na kraj:

»Što?«

»Kuda ti to misliš?«

»Znam jednu sjajnu stvar, ako se...«

»Nemoj se šaliti da mene...«

Kad je napokon bila pripoviest gotova, u uredničtvu su još htjeli imati k svemu tome i koju sliku. Mi smo imali slike, ali oni nisu imali vremena čekati. Izvješće je izašlo uz neku sliku, koju je tehnički urednik preda mnom izvukao iz ladice prepune slika, i utvrdio da najbolje »paše« uz sadržaj. Pojavio sam se s prvim odtiskom. U isti čas, kad sam razmotao još vlažne listove desetorici se razvedriše obrazi:

»E baš sam ja na toj slici.«

»I ja. A evo i Muhe.«

»Nije li ono Jozo?«

Ja sam se zagonetno smješkao, a ljudi su bili zadovoljni, da sam našao sliku, gdje ih se toliko moglo vidjeti. Doduše, sasvim su maleni, i ne može se prepoznati, ali onaj tko se sjeća svoga mjesta na tom položaju...

Glavno je, da su svi bili zadovoljni. Jer, i to je posao promičbe: razveseljavati ljude na sebi pristupačan način. A to nije mačji kašalj. Treba to znati!

*

Ustanova liepo napreduje. Razglas je postao i ostao naša najvažnija ustanova. Prenosimo kadkad i tudje razporede ali većinom imamo vlastite. Od Državne postaje Zagreb posudimo po kadkad malo glasbe, a soliste imamo i bolje. Barem ih kod nas rado slušaju. Sastavili smo i mali orkestar, koji pojačan dobrim zviždanjem zvuči sasvim... mhmm... a osim toga... »Zidne novine« su naročito obljubljena ustanova, pa ih i vama od srdca preporučam, kao čovjek od struke! I slike stižu sada na vrieme kuda treba. Grafički odsjek je nabavio još jedno pero i bočicu tuša. Ukratko, svuda napredak, napredak, napredak! I stara naša kuhinja izgleda kao preobražena. Po zidovima osvanuli novi, strogo službeni nadpisi. Eto, na primjer, ovaj tu prvi:

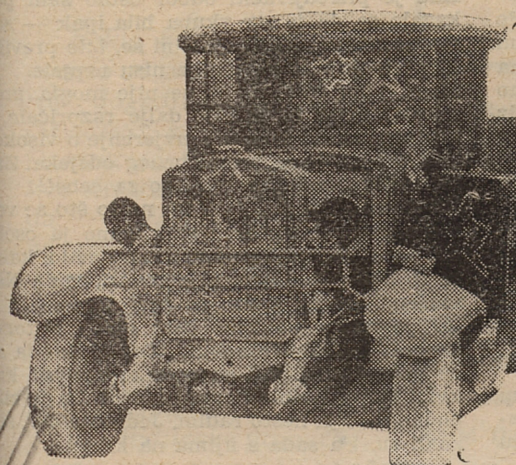
BUDI KRATAK!

ili drugi opet:

NE TROŠI PAPIR UZALUD!

Izgledaju tako uvjerljivo i nepopustljivo — i ja im se čak pokoravam. Završavam stoga smjesta. Spremni!

Izvjestitelj U. J.-MN





PREKOMANDOVAN SAM U AGITPROP!

Prekomandovan sam u agitprop. Postao sam novinski referent. Vrlo dobar posao. Sediš daleko iza fronte i čekaš izveštaje pa posle pišeš što čuješ od drugih, a što ne čuješ onda sam izmisliš. Ne moraš izmisliti. Predpostaviš da je tako, pa pišeš kao da zacelo jeste tako. Dobro da sam onomadne polazio još kao običan borac najprije tečaj za nepismene, a posle još jedan prosvetiteljski tečaj.

Drug Joka je bitanga. On uopšte nije drug. Ogovara me da nisam zaslužio to mesto i slične pripovesti. A tko je zaslužio svoje mesto? Možda on koji jedva ume da se potpiše pa je komadant diverzantskog odeljenja.

Bila je jedna borba, a ja sam podneo dobar izveštaj, stariji su me već ranije zapazili i jasno je da sam morao avanzirati.

Istina je da sam drugu komesaru donio jedan par dobrih čizama, ali to je bilo još pre mog imenovanja. Joka me najviše radi toga zlobi, što je on te čizme tražio od mene, medjutim komesar je ipak nešto više od komadanta.

Joka je strašan — tvrdi takove gluposti od kojih uopšte — čoveku je zima. Da ono nije ni bila borba. Da smo opljačkali čoveka na spavanju i slične pesme. Alal mu — ta valjda nismo budale da bismo ustaši išli u po bela dana ravno na oči — još budnome. Što je legao i zaspao kod svoje kuće ko mu je kriv. Naša se veština sastojala upravo u tome da smo to sve saznali i spretno taktički upotrebili.

Bilo nas je pet. Opkolili smo kuću i kad se nakon jednog sata nije nitko javio — pošli smo unutra i — zlobni Joka tvrdi da se uopšte nismo borili tom prilikom. Što je to njega briga. Ako nismo, ali mi smo bili na sve spremni, pa i na borbu, upravo i poginuti. Velim čista zloba i njegovi lični interesi. Čizme su naime upravo njemu odgovarale — tačno broj 42, kako i on nosi. A lepe nove, sjajne sare! Sada ih nosi komesar. On je pravi drug. Kad sam ga izvestio malo kićenije o svome uspehu i poklonio mu čizme lupio me po ramenu i rekao: Lepo si to udesio.

Jasno ne bi imalo smisla da sam rekao da smo bili pet na jednoga — rekao sam obrnuto da je njih bilo na nas svakoga po pet. Nisam niti rekao da su spavali, jer to je samo naša taktička prednost, naš dio uspeha.

Sinoć me je Jovanka u nekom malogradjanskom nastupu neraspoloženja ogrebla po licu i to mi je takodje dobro došlo — saopštio sam i razjasnio komesaru da je to iz borbe. Bio je oduševljen.

Sad sam u agitpropu i Joka neka pukne od besa!

Naša brigada imade i svoje novine. Pišemo ih strojem i zatim skidamo na šapirografu. Moj je posao vrtiti šapirograf, a posle deliti drugovima. Dobio sam još jedan poseban zadatak. Napisati članak. Novine se zovu »Crveni borac«. Nešto o tome. Pisao sam najviše o drugu komesaru — jer on je zaista crven sve do nosa, koji je najcrveniji. Samo dakako nisam to tako napisao. Onako lepo diplomatski. Nosa nisam spominjao, jer je to izazivanje rasne mržnje, kojeg kod nas partizana nema. Nama je svejedno jevrejin ili netko drugi. Netko konačno mora biti i prvi, a jasno to je onaj koji je sposobniji i pametniji.



Ja sam doduše dok sam bio običan borac mislio kao i ostali, ali sad vidim da je to nepravilno. Oni se budale bune da nema jednakosti i ostaloga. Jednakost za njih, a jasno je da sposobniji idu napred. To sada posve dobro razumijem i jasno mi je otkako sam i ja koraknuo korak napred.

Članak za »Crveni borac« mi ide sjajno! Kad dovršim do polovice odneť ću ga drugu komesaru. Uveren sam da će sebe prepoznati. A tada — možda bih mogao dobiti i poverljiviju zadaću — dapače možda i hranu u oficirskoj menaži. Komesar može, samo ako hoće.

Počeo sam s opisom. Junak, delija, snažan, jak — a sve po vanjštini pišem kako izgleda drug komesar. To je diplomatski. Muči bre. Tanke doduše nožice, ali imaju što da nose. Junačko srce. Junak je crven, ne zato jer je zaista vas crven, već zato jer smo svi mi drugovi crveni. Crvena boja to je naš elemenat! To je posve iskreno pisano, jer sam već kao dete reagirao od svih boja najviše na crvenu.

I redam pripovest. Nižu se borbe, vatre, a moj crveni junak juri iz vatre u vatru s pobedničkim osmehom na usnama. On je s pet ljudi naterao satniju bandita u begstvo, divlji paničan beg.

Beže, odbacuju sve, puške, deke, odela, cipele izuvaju s nogu jednu po jednu a s drugom beže. Taj mi je opis savršeno uspio, jer je — veran, točan, istinit. Doživio sam sam osobno. Jedva sam umakao. Bežalo se strašno. Kao da smo na tr-

kama. Putem smo se skoro svi razdužili za svu opremu. Ja cipela ipak nisam izuo, ali je Joka i bez njih stigao. A sada je on komadant! Sramota!

Onda dolazi najsavršeniji dio pripovetke: Nadmoćnijeg neprijatelja smo varkom sterali u jednu kuću. Potsedasmo ga pod votstvom našeg Crvenog borca — druga komesara. On doduše i nije borac, ali ne bore se svi samo puškom. On kao komesar više vredi od nekog komadanta. Jer da je recimo Joka na njegovom mestu taj se uobšte ne bi ni snašao. A mislim stvar će diplomatski uspeti upravo zato jer time samo upotpunjujem druga komesara. Dodajem mu one vrline i hvalim ga u onim stvarima, koje i nisu toliko poznate.

Potsedanje opisujem umetnički i opširno. Plastično. Da se vide teškoće a po tom i vrednost dela druga komesara.

Banditi su se najpre divljački branili. Posle utihnuli. Spremaju nešto strašnoga. Svi to osećaju. Nešto visi u zraku. Miriši po barutu. Drug komesar je duboko uzdahnuo i svi smo osećali da će nešto teškoga i važnoga reći. Medjutim on je vedar i pametno nas je rasporedio i potsetio da budemo spremni na sve i najgore, jer o beganju nema ni govora.

Sad još jedna umetnička slika. Rumena večer je oblila zapad. Čuje se lavež kerova. Hu-hu, vau vau, viču veliki, a za njima i oni mali sitno viču. Na licima crvenih junaka i boraca — vidi se umor, ozbiljnost i iscrpenost. Na domaku snaga. Prebrojavaju metke. Banditi se uobšte ne javljaju...

Gledamo jedni drugima u oči. Vidimo smrt koja nesmiljeno preti. No to nas ne plaši. Mi smo crveni junaci...

Dotle sam eto napisao i nisam izdržao, odneo sam drugu komesaru i čitao mu. Bio je oduševljen. Izdao je poseban nalog da se to bezuvetno mora tiskati i da se uopće ima meni posvećivati veća pažnja.

Rekoh uspeh.

*

Grom i pakao. Nije mi još uvek jasno. Najprije su me izpremlatili. Posle toga eto — sedim ovde. Iskopana je jama u zemlji dva metra dubine, a gore je bodljikava žica još dva metra. Ukupno četiri metra. Ovamo smo pre spremali zarobljene bandite, ali odkako ih nema, nisam ovamo ni zavirivao, a sad eto dospio sam neslužbeno. Ne razumem celu stvar.

Komesar imade strašnu bikovu žilu. Smrtno žeže. Ipak je bolje načelo da se u vojsci ne sme tući. To sam mislio pre dok sam bio običan borac a sada opet to isto mislim.

Drug što mi je u podne doneo čorbu bez soli i kruha rekao mi je novost, da je drug komesar smenjen i da je uvršten u borce, jer da ga hvale po novinama u naručenim i posebno plaćenim člancima da je junačina i borac.

Sad mi svita!

Teku dani.

Noćas sam i pokisao. Ne znam kog će besa samnom. Doznao sam nastavak pripovesti. Komesar se izmotava. Šaljivo — ponudio je nekome višemu čizme, što sam mu pribavio — da ga vrate u agitprop, odnosno da ga prekomanduju iz boraca kamo drugamo.

Mislim da bi bolje bilo da ode, pa i nadrlja, jer tada ne bi bilo nikoga tko bi me optuživao i s vremenom bi me pustili. Tada ću se prihvatiti svakog posla, samo ne ovakovoga dosadanjega. Makar i Joki upravo bio posilni.

*

Život to je skup protivnosti i preokreta. Vani sam. Čistim upravo one čizme. Sinoć kad sam ih skidao komadantu s noge ustanovio sam da ipak njemu najbolje pašu — to jest drugu Joki. On me izvukao. Komesar je šeprtlja skiknuo. Stigli su mu još ipak izuti čižme. Joka je dobio zadovoljštinu, jer su eto kod njega.

*

Gle djavola! One proklete novine za brigadu u kojima sam pisao! Čudo upravo onaj poslednji broj! Da vidim kako je izpalo.

Ovaj čas upravo kad sam okrenuo sa predposlednje strane na poslednju i pročitao prve retke kao da me je netko lupio maljem po glavi...

Gde je počimalo najinteresantnije u mom članku dogodila se neka čudna smesa. Došao sam upravo kako su naši provalili u nastanbu i na drugoj strani je sledilo:

»Divljačka lica i razbojnički tipovi su jurili iz sobe u sobu klali sve odreda. Žene, decu, sitno, malo i veliko. Sekirom, nožem, bajunetom...«

Celi članak je tako bio dovršen.

Sad mi je sve jasno. Zato sam i sedio. A obična zabuna tiskarska i pogreška. To je bio jedan drugi članak. Naslov je bio »Zverstva ustaških bandita«.

To doduše nisu oni napravili, nego neke naše budale, ali mi smo to propagandistički iskoristili i njima prišili. Medjutim dogodilo se eto obrnuto —.

Zaprave bila je čista istina...



Stric Miško PRIPOVIDA...



Dičice moja, sinovci moji lipi, ima vam u nas silo Tomića Doci i Petrovića Osoje. Tomići su u te svoje dole doselili odavna, niko ne pamti kad su njijovi pradidovi pali na ta plodni komadić zemlje, u kom je rodjalo sve što majčica zemlja može dat. I živili su Tomići ko jedni po jedni. A Petrovići se doselili potle, puno potle i pali na neplodan komadić zemlje, a bili i ne navikli radu, pa bogme slabo i živili. Da nadomiste svoju linost i neplodnost svoga osoja, zaličali se u Tomića doce i otimali i krali do čega su došli. Izpočetka se zadovoljavali s kojom krošnjom zelja, vrićom trave, snopom šenice ili naramkom drva, a posle udarili i u krupnije stvari. Znalo je priko noći nestat po koje bravče, a bome digod i goveče. A po danu su se toliko bili ubezobraznili, da bi svoje brave i goveda dognali sve do Tomića kuća i po njijovim njivam pasli. Tomići jim najprije govorili da nije baš najpoštenije i najljudskije da jim šćetu čine, a oni videć da imaju posla s ljudima, koji nisu za krv i bitku, bivali iz dana u dan sve bezobrazniji i nasrtljiviji.

Tomići imali pune ruke posla, da se obrane od te lupežke čeljadi. Tomića momci koji put se dizali, grabili za noževe i sikire i tili da krvavo poduče Petroviće, da nije dopušteno tudje plotove pridirat, tudju šenicu žet i tudje grožđje brat, ali njijovi stariji govorili: Nemojte dico, nije vridno ruke krvavit, Bog u svetom pismu veli: Ko tebe kamenom ti njega kruvom. I dica slušala svoje starije. A Petrovići bivali sve gori i gori. Na dan Velike Gospe, milosna je i slava bila zaštitnice i čuvarice Tomića dolaca, skuplja se velik puk na dernek. Iz svi obližnji župa i sela skuplja se narod da se zahvali Divici Mariji za njezine milosti i da se pomoli, da jim i u buduće bude na pomoći. Činila se velika procesija, nosila se prilika Gospina, pivale velike litanije, zvona slavila, mačkule pucale, kubure praštile, pekla se mlada ovnovina, teklo vino rumenika, ma svi lipota Božji narod uživa, veselijo se, piva, radova se i Blaženoj Divici Mariji se zahvaljiva, što jim je Bog da milost, da su njijovi pradidovi pali na ovi blagoslovljeni komadić majčice zemlje u njijove drage i plodne doce.

Posle mise bi mladjarija okušala i svoju snagu, bacalo se kamena s ramena, rvalo se, teglilo klipa, skakalo u visinu i u daljinu, priskakivalo po dva i po tri konja. I sve u miru Božjem. O zalazu sunca narod se vraća svojim kućam, mužkići nakićeni vincem pivali putnjički, momci podvriskivali od obisti, a cure nosile velike svilene i vunene rubce pune jabuka i krušaka, koje su jim njijovi momci nakupovali.

Eto tako to bivalo svake godine, dok vrag nije prišapnijo Petrovićim i dok ji nije nagovorijo da se umišaju i oni u ta mirni, veseli i razdragani puk i da jim pokvare njijov najlipši dan u godini.

Odma prve Velike Gospe kad je nekoličak Petrovića stiglo na dernak, došlo je do gungule. Stari Križan Tomić, glavar i starešina Tomića dolaca, kad je vidijo te njijove nakostrušene kikaše, nije se baš vesle radova, pa jim je onako mirno i ko ljudski reka, da baš nisu tribali dolazit, a oni su mu ko s klina bezobrazno odbrusili, da je izpod neba šuplje i da oni mogu odat kud ji je volja. Desijo su tu mali Antić Juranov, dite od petnaestak godina, ali oštro ko sablja demiškinja i da nije bilo starog Križana, bilo bi morebit i krvi. Kad su to čuli drugi momci, skočili su ko risovi i jedva je starim ljudima pošlo za rukom da ji umire.

Od toga dana je nastalo ratno stanje izmedju Tomića i Petrovića. Petrovića krvava narav nije im dala mira i napadali Tomiće i njijove kuće i stanje na svakom koraku, a Tomići se branili, kako su znali i umili. Petrovići se služili i najgorim sredstvim, a Tomići se držali Sv. pisma: I dušmana svoga naša je dužnost ljubiti — Ko tebe kamenom ti njega kruvom — Oprosti, pa će ti bit oprošteno — i sve same take svetopisamske zapovidi. A Petrovići svoje Sveto pismo nisu ni raztvarali, oni nosili sikire, kubure, toljage, buzdovane, džeferdare i drugo ubojito oružje, krali, otimali, ubijali, ranjavali, ma nasilje činili i gotovo. A jadni Tomići sve mirno podnosili i trpili. Trpli i šutili.

Ali sve do jednoga dana. I njijovom strpljenju doša kraj. Prikipilo, do nokata jim dogorilo i puka je grom iz vedra neba. I razbijo glavešine Petrovića.

Bilo je to licem na Veliku Gospu. Sgrnujo se pusti svit na dernek, bilo ga ko na gori lista. Rekla se misa, svršila procesija, zametnulo se kolo. Trese se pusta zemlja pod nogama mlade snage, znoj curkom curi s ugrijanih tilesa, a pisma ječi docima. Najednom ko rulja gladni vukova probije se kroz puk četa Petrovića u svojim crnim odorama, nalete na kolo i uz divlji vrisak razkinu ga. Svima je sta dah. Uzkomeša se pusti narod ko zrila šenica kad po njoj vitar udari. A Petrovići digli glave, cere se ko djavli i sipliju svakake pogrdaluke na Tomiće. A Tomići i drugi puk samo gledaju šta se dogadja i snebivaju se nad drzkosti šake crni Petrovića.

Najednom se uzkomeša puk, a kroza nj jurnu dvadesetak Tomića dičaka, prid njimam mali Antić Juranov, ko zmaj ognjeni. Potegli dičaci noževe i lete na Petroviće. Nastala je strava i zaprepaštenja: šta će sad bit, skočili stariji ljudi da zaustave mladiće, da se ne prolije krv. Stari Križan viče sa strane: Dicoooo, sveto pismo veli..., a mali mu Antić dobacuje: Pusti, striče, Sveto pismo, vuka se ne bije Svetim pismom već sikirom i oštrim nožem. I navalila mladost, a Petrovići kad vidi da i u Tomića ima junački desnica, uzmakoše, dadoše petam vitra, a Tomići za njima. Kad su izmakli izvan puka navale mladići Tomića na nji s kamenicam, puca pusta bobuljica, ko krupa, a Petrovići biže ko da ji vitar nosi, ali kamen pusti brži od nji, pa ji vata i težke jim rane zadaje. I nisu stali dičaci Tomića dok crne Petroviće nisu pritirali priko svi dolaca i utirali ji u njijovo osoje.

I od tog dana oćete li Bogu virovat imaju Tomići mir od Petrovića, nikad više ne zabadaju svoje lupežke nokte u njijovo stanje, štaviše smrdi jim i blizu doć Tomića docim.

»U s t a š a«, vjestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdavač i vlastnik Ustaški Nakladni Zavod. — Ravnatelj i glavni urednik poglavni pobočnik M i j o B z i k. Uredničtvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglas: Uredničtvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 49.456. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 10 Kuna. — Predplata: godišnje 520 Kuna, polugodišnje 260 Kuna, tromjesečno 130 Kuna. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara Viktor S m o k v i n a, Zagreb, Medovićeva ulica 2.

od djela

do pisanog slova



SREĆA
I BLAGOSTANJE
HRVATSKOG NARO-
DA MOGU SE OŽI-
VOTVORITI JEDINO
U POSVE
SAMOSTALNOJ
I NEZAVISNOJ
DRŽAVI
HRVATSKOJ

IZ TOČKE 9. USTAŠKIH NAČELA